

28 september, 2005

PM

Prognosavdelningen
Forskning och Makroekonomiska scenarier
Anders Bergvall

Prognosutvärdering och prognosjämförelser– Uppdrag enligt Regleringsbrevet

1. Uppdraget

Konjunkturinstitutet har som uppdrag att göra prognoser för den makroekonomiska utvecklingen. Enlig Konjunkturinstitutets direktiv ska prognoserna vara tillförlitliga och väldokumenterade så att de kan användas som beslutsunderlag i såväl offentlig som privat sektor. Hög precision i prognoserna är således av stor betydelse.

I regleringsbrevet för 2005 har Regeringen givet Konjunkturinstitutet uppdraget att utveckla metoderna för prognosutvärdering och prognosjämförelser, samt att lämna förslag till indikatorer för utvärdering av måluppfyllelsen i den makroekonomiska prognosverksamheten. Slutlig avrapportering ska ske senast den 30 september 2005.

Rapporten inleds med kapitel 2 som beskriver hur Konjunkturinstitutet bedriver sin makroekonomiska prognosverksamhet. Därefter, i kapitel 3, redogörs för hur Konjunkturinstitutet bedriver prognosutvärderingar och prognosjämförelser samt hur dessa metoder har utvecklats under 2005. I kapitel 4 redovisas olika indikatorer som kan användas för att utvärdera den makroekonomiska prognosverksamheten. Vidare diskuteras i kapitel 4 varför ett kvantitativt precisionsmål för den makroekonomiska prognosverksamheten är förknippade med många problem och lätt blir missvisande. Kapitel 5 sammanfattar de viktigaste slutsatserna i rapporten.

2. Konjunkturinstitutets prognosverksamhet

Konjunkturinstitutet (KI) publicerar för närvarande fem prognoser över den svenska och den internationella makroekonomiska utvecklingen varje år. Fyra publiceras i *Konjunkturläget* och i *Lönebildningsrapporten* redovisas ytterligare en prognos. I anslutning till *Konjunkturläget* publiceras även *Analysunderlaget*, ett omfattande siffermaterial som visar den ekonomiska utvecklingen på en detaljerad nivå. I *Lönebildningsrapporten* och i *Konjunkturläget*

för juni, augusti och december redovisas prognoser för innevarande år (T), nästa år (T+1) och året därpå (T+2) och i *Konjunkturläget* i mars redovisas prognoser för år T och T+1. Vidare har KI under de senaste åren även publicerat s.k. medelfristiga kalkyler i samband med *Lönebildningsrapporten* (i 2004 års rapport sträckte sig medelfristkalkylen till 2010).

Prognoserna uppdateras kontinuerligt...

Utöver dessa officiellt publicerade prognoser uppdateras kortsiktsprognosen i regel minst en gång mellan varje publiceringstillfälle. Dessa uppdateringar sker i samband med att KI publicerar kvartalsbarometern eller om det uppkommer ny information som exempelvis ett oväntat starkt inflationsutfall, Regeringen presenterar en ny budget eller oväntade händelser som ett terrordåd vilket föranleder en revidering av den makroekonomiska prognosen.

Bedömningsprognoser...

I likhet med de flesta andra prognosmakarna använder KI inte någon explicit modell för att göra kortfristprognosen. I stället är prognosen gjord utifrån en samlad bedömning av den framtida makroekonomiska utvecklingen med stöd av olika typer av indikatorer, utfallsdata, ”små” och ”stora” modeller, tumregler etc. Denna prognosmetodik innebär i sin tur att det blir svårare att explicit utvärdera vad som är orsaken till prognosfelet. Det vill säga det är inte möjligt att exempelvis exakt fastställa hur stor andel av prognosfelet i BNP som orsakas av att t.ex. oljeprisprognosen underskattades.

Stor detaljrikedom...

Konjunkturinstitutet gör för närvarande betydligt mer detaljrika prognoser jämfört med alla andra prognosmakare som gör prognoser över den svenska makroekonomiska utvecklingen. Som exempel kan nämnas att i *Analysunderlaget* är det möjligt att få fram prognoser på hushållens konsumtion i utlandet, produktiviteten i skogsindustrin eller prognoser över bostadsinvesteringar för fritidshus. Den stora detaljrikedomen i KI:s prognoser innebär i sin tur att många andra prognosmakare använder KI:s prognos som input till den egna prognosen.

Fokus på analys och konsistenta prognoser...

En annan aspekt på prognosen är den ”bakomliggande” beskrivningen av vad som händer och förväntas hända i ekonomin under prognosperioden. Om själva prognosen görs på ”ad hoc”-basis, utan modellstöd och teoretisk ram samt utan någon egentlig tanke på inbördes konsistens i de enskilda delarna, är det svårt att förklara vad som händer på ett begripligt sätt. Det är tveksamt om en sådan prognos skulle kunna sägas vara bättre än en konsistent beskriven prognos, även om den i efterhand skulle visa sig vara den bästa prognosen mätt i siffror. Därför lägger KI även stora resurser på problemorienterad analys samt att beskriva prognoserna på ett konsistent och lätt begripligt sätt.

Inte enbart inriktad på att minimera prognosfelet...

Konjunkturinstitutets prognos baseras på ett antal antaganden. För finans- och arbetsmarknadspolitiken gör KI inte någon prognos utan utgår från beslutade åtgärder och regler. Det beror på att Regeringen ska kunna använda KI:s prognoser som underlag till den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen. Det innebär att prognosen inte enbart är inriktad på att minimera prognosfelet. Som exempel kan nämnas att i prognosen som publicerades i augusti 2005 baserades arbetsmarknadsprognosen endast på beslutade regler för arbetsmarknadspolitiken. Detta trots att Regeringen i samband med

budgetpropositionen för 2006 förväntades lägga fram ett sysselsättningspaket, vilket bl.a. skulle minska den öppna arbetslösheten. Vid en prognosjämförelse kommer därför KI:s arbetsmarknadsprognoser att framstå som mindre träffsäkra jämfört med andra prognosmakare som la in det förväntade sysselsättningspaketet i sina prognoser. Inte heller för penningpolitiken gör KI någon prognos utan istället en bedömning av vad som är en välavvägd penningpolitik med utgångspunkt från den egna prognosen.

3. Konjunkturinstitutets arbete med prognosutvärdering och prognosjämförelser

Att utvärdera prognoserna är viktigt inte enbart för att skapa en uppfattning om prognosprecisionen utan även i syfte att förbättra kommande prognoser. Konjunkturinstitutet bedriver därför ett kontinuerligt arbete med att utvärdera prognoserna samt att förbättra metoderna för prognosutvärdering och prognosjämförelser.

Resultaten från dessa studier används såväl internt som externt. Internt används resultaten för att bland annat identifiera vilka delar av prognosen som bör ses över för att förbättra prognosprecisionen. Externa användare och uppdragsgivare kan använda informationen för att få en uppfattning om tillförlitligheten och precisionen i Konjunkturinstitutets prognoser.

Arbetet med prognosutvärderingar och prognosjämförelser kan delas in i tre delar. Den första delen består i att regelmässigt jämföra den nya prognosen med den närmaste föregående prognosen samt att analysera hur prognosen för ett enskilt år revideras över tiden. Syftet med denna analys är att tydliggöra de viktigaste förändringarna i prognosen och översiktligt redogöra för de bakomliggande orsakerna till de revideringar som har gjorts jämfört med den föregående prognosen. Den andra delen består i att genomföra avvikelseanalyser på den egna prognosen för att bland annat utröna om det finns några systematiska tendenser till över- eller underskattning av vissa variabler. Slutligen består den sista delen av att analysera KI:s prognosprecision relativt andra prognosmakare för att få en uppfattning om träffsäkerheten i KI:s prognoser relativt de andra prognosmakarnas prognoser.

Nedan följer en sammanfattning av hur KI genomför och publicerar prognosutvärderingar och prognosjämförelser samt hur dessa metoder har förbättrats/utvecklats under 2005.

- I *Konjunkturläget* publiceras sedan lång tid tillbaka regelmässigt analyser av den nya prognosen jämfört med den närmaste föregående prognosen. När preliminärt utfall för ett helår publiceras av Statistiska centralbyrån görs dessutom en analys av alla de prognoser som Konjunkturinstitutet gjort för det året. Senast en sådan analys presenterades var i *Konjunkturläget* i mars 2005.
- I samband med Årsredovisningen har KI under de senaste två åren presenterats en avvikelseanalys. I Årsredovisningen för 2004 utvärderas prognoserna för BNP, arbetslöshet, KPI och försörjningsbalansens poster som KI publicerade i *Konjunkturläget* i december under perioden 1997-2003. De mått som har använts för utvärderingen var prognosernas medelavvikelse och absoluta medelavvikelse

gentemot utfall. Medelavvikelsen indikerar systematisk under- eller överskattning av variabelns förändringstakt. För att inte prognoser på variabler som kraftigt över- och underskattas olika år ska framstå som träffsäkra användes även måttet genomsnittlig absolut medelavvikelse.

Förbättringar och utvecklingsarbete under 2005

- Konjunkturinstitutet publicerade i mars 2005 en rapport om prognosutvärdering och prognosjämförelser ("Utvärdering av Konjunkturinstitutets prognoser", Specialstudier 5, Konjunkturinstitutet, 2005). I rapporten analyseras Konjunkturinstitutets prognosprecision för ett antal nyckelvariabler under perioden 1997-2004, samt hur Konjunkturinstitutets prognoser står sig i förhållande till andra prognosinstituts prognoser. Vidare diskuteras i rapporten för- och nackdelar med olika typer av kvantitativa precisionsmål och indikatorer som skulle kunna användas för att utvärderas målpuffyllelsen i prognosverksamheten.
- I samband med ovanstående rapport har Konjunkturinstitutet även byggt upp en prognosdatabas för utvärdering och jämförelser med andra prognosinstitut.
- Prognosjämförelsen som publicerades i samband med *Konjunkturläget* i mars 2005 utvidgades, jämfört med tidigare år, och innehöll även en analys av KI:s prognosprecision relativt andra prognosinstituts prognoser. I fortsättningen planerar KI att publicera denna typ av prognosutvärderingar och prognosjämförelser årligen så att Konjunkturinstitutets prognoser fortlöpande kan utvärderas. Prognosjämförelsen kommer att publiceras i samband med *Konjunkturläget* i mars, efter att Statistiska centralbyrån (SCB) har publicerat det första preliminära utfallet för nationalräkenskaperna (NR) för föregående år. I samband med Konjunkturläget i mars 2005 publicerades även en sammanfattning av de viktigaste slutsatserna i KI:s prognosutvärderingsprojekt.

4. Indikatorer för utvärdering av prognosverksamheten

I följande avsnitt diskuteras olika indikatorer som kan användas för att utvärdera prognosverksamheten samt varför ett kvantitativt precisionsmål för den makroekonomiska prognosverksamheten är förknippade med många problem och lätt blir missvisande.

Ska Konjunkturinstitutet ha ett kvantitativt precisionsmål?

KI har som uppdrag är att göra prognoser över den makroekonomiska utvecklingen. Ett kvantitativt precisionsmål i form av att t.ex. absolutfelen i BNP-tillväxten ska vara mindre än 0,5 procentenheter eller att KI ska vara det prognosinstitut som gör de minsta prognosfelen för den svenska BNP-tillväxten kan därför ses som naturligt. I praktiken är emellertid ett precisionsmål förknippat med flera problem och blir lätt missvisande.

Vad är en bra prognos?

En försvårande omständighet med att formulera ett precisionsmål är att det finns olika uppfattningar av vad som menas med en bra prognos. Som diskuterades tidigare är en

aspekt på prognosen den ”bakomliggande” beskrivningen av vad som händer och förväntas hända i ekonomin under prognosperioden. Om själva prognosen görs på ”ad hoc”-basis, utan modellstöd och teoretisk ram samt utan någon egentlig tanke på inbördes konsistens i de enskilda delarna, är det svårt att förklara vad som händer på ett begripligt sätt. En relaterad aspekt är detaljrikedomen i prognoserna. Det är därför en risk att endimensionella kvantitativa mål leder till en felaktig inriktning av verksamheten eftersom områden som detaljrikedomen och den problemorienterade analysen, som inte omfattas av ett kvantitativt mål, riskeras att prioriteras ned.

Ett annat problem är vilket utfall prognosen ska jämföras med. Nationalräkenskapsdata revideras ofta i efterhand, vilket medför att prognosprecisionen skiljer sig mellan olika utfall. Exempelvis kan prognosen jämfört med det första utfallet framstå som väldigt träffsäker, men när utfallet senare revideras visar det sig att prognosen var betydligt sämre jämfört med det reviderade utfallet.

Problem med ett absolutmål

Utvecklingen av makroekonomiska variabler kan något förenklat delas in i tre delar (se ekvation 1). Den potentiella utvecklingen och konjunkturförloppet bör kunna förutses i en optimal prognos, men det finns ingen möjlighet att prognostisera slump termen (se ekvation 2). Det innebär att prognosfelen i en ”optimal” prognos kommer att variera över tiden i takt med att ekonomin utsätts för oväntade chocker.

$$BNP\text{-tillväxt} = \text{potentiell utveckling} + \text{konjunktur} + \text{slump term} \quad (1)$$

$$\text{Optimal prognos} = \text{potentiell utveckling} + \text{konjunktur} \quad (2)$$

Om KI skulle ha ett precisionsmål i absoluta termer, t.ex. absolutfelen i prognosen för BNP-tillväxten ska vara mindre än 0,5 procentenheter, skulle måluppfyllelsen för enskilda år därför framför allt bero på i vilken utsträckning ekonomin utsattes för stora oväntade chocker snarare än om KI gjorde en ”bra” prognos eller inte. Det problemet skulle delvis minska om precisionsmålet konstruerades så att prognosfelet är relaterat till förändringar i utfallet mellan två år. Det vill säga om tillväxttakten i utfallet ändrades mycket mellan två år tilläts ett högre prognosfel i absoluta termer för att klara precisionsmålet. Problemet med ett sådant mått är att små förändringar i utfallet inte behöver innebära att träffsäkerheten i en ”optimal” prognos blir högre. Till exempel kan förändringarna i utfallet vara små trots att den oväntade chocken är stor om den förväntade konjunkturreffekten och den exogena chocken tar ut varandra.

Problem med ett relativt mål

Ekonomin utsätts hela tiden för oväntade chocker som inte är prognostiserbara, vilket medför att de absoluta prognosfelen för enskilda år är en dålig indikator på om prognosen är ”bra” eller ”dålig”. Ett relativt precisionsmål, som t.ex. säger att KI ska vara det prognosinstitut som gör de minsta prognosfelen för den svenska BNP-tillväxten är därför att föredra ur en teoretisk synvinkel. I praktiken är emellertid prognosjämförelser förknippade med flera begränsningar och blir lätt missvisande. Bland annat publiceras prognoserna vid olika tidpunkter vilket gör att prognosmakarna inte har tillgång till samma information. KI publicerar i regel tidigare än de flesta andra prognosmakarna vilket bidrar till att KI har tillgång till mindre information samt att KI:s prognoser kan användas som input för andra prognosmakare. Prognosantagandena avseende bl.a. finans- och

penningpolitik skiljer sig dessutom i flera fall mellan olika prognosmakare. Ett annat problem är vilket utfall prognosen ska jämföras med. Slutligen är det svårt att utifrån en prognosjämförelse som analyserar prognosprecisionen för ett antal nyckelvariabler avgöra vilket prognosinstitut som är ”bäst” respektive ”sämst”. För att avgöra detta måste också andra faktorer som bland annat detaljrikedomen i prognosen, om de olika delarna i prognosen är konsistenta samt precisionen att förutse vändpunkter i ekonomin beaktas.

Förslag på indikatorer

Trots att prognosutvärderingar och prognosjämförelser är förknippade med många problem är det viktigt att kontinuerligt utvärdera prognoserna för att få en uppfattning om tillförlitligheten och precisionen i prognoserna. Före 2005 utvärderade KI sin prognosprecision endast i absoluta termer, vilket ger en begränsad uppfattning om KI har gjort en ”bra” prognos eller inte. I framtiden planerar KI därför att även analysera sin prognosprecision relativt andra prognosmakare. En sådan utvärdering, där såväl storleken på de absoluta prognosfelen och KI:s prognosprecision relativt andra prognosmakare analyseras, är mer informativt än ett kvantitativt precisionsmål.

Nedan presenteras en sammanfattning av de viktigaste slutsatserna i Konjunkturinstitutets prognosutvärderingsprojekt samt förslag på ett antal indikatorer som kan användas för att utvärdera KI:s prognosverksamhet.¹ I projektet analyseras prognosprecisionen i Konjunkturinstitutets prognoser för perioden 1997–2004 samt hur väl dessa prognoser står sig i relation till andra prognosmakares prognoser. Enligt de indikatorer som presenteras i rapporten framkommer det att prognosprecisionen är mycket likartad mellan olika prognosmakare, avseende såväl BNP, KPI som arbetslöshet. Utvärderingen indikerar dock att Konjunkturinstitutets prognoser står sig väl i relation till andras. Speciellt för KPI har Konjunkturinstitutets prognoser varit träffsäkra.

Prognosjämförelsen omfattar tio prognosinstitut och deras prognoser för BNP, KPI och arbetslöshet och sträcker sig över perioden 1997–2004.² För varje utfallsår analyseras de fyra prognoserna som gjorts vår och höst föregående år samt vår och höst innevarande år.^{3,4} För Konjunkturinstitutet ingår mars- och augustiprognoserna. För att undersöka hur stor betydelse publiceringstillfället har för skillnader i prognosprecisionen mellan olika prognosmakare analyseras även en alternativ prognos för Konjunkturinstitutet där juni- och decemberprognoserna används istället för mars- och augustiprognoserna (benämns i diagram 1-5 och tabell 1 ”Alt KI”).

Prognosprecisionen är generellt mycket likartad, avseende såväl BNP, KPI som arbetslöshet. Detta torde beror på att prognosinstituten har samma information att utgå ifrån och tolkar informationen på ett likartat sätt, men också på att de till viss del påverkas av varandras bedömningar. Störst felbedömningar har gjorts på variabler vars utfall varierar kraftigt och som revideras i stor utsträckning.

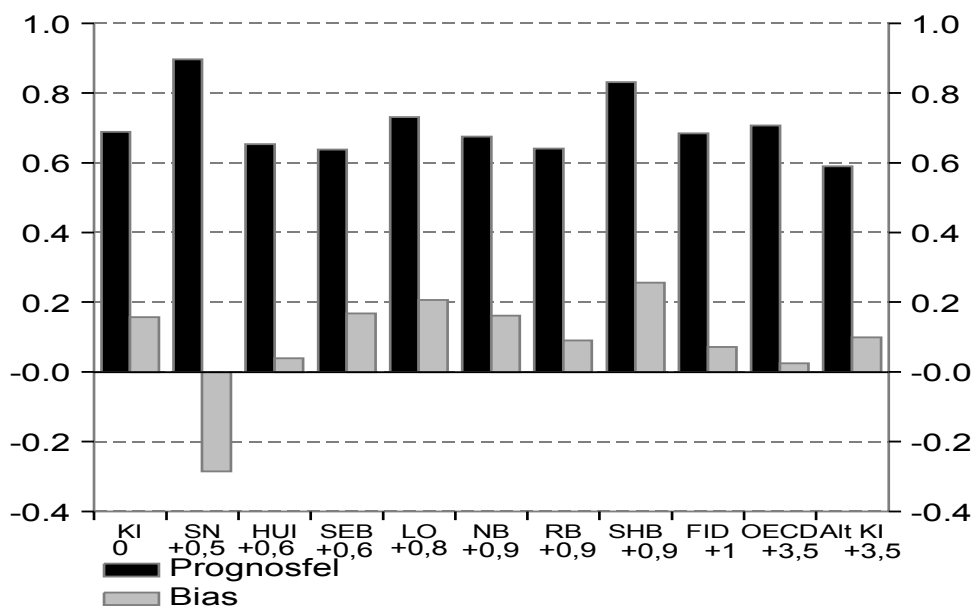
¹För en mer utförlig analys se Bergvall, A, ”Utvärdering av Konjunkturinstitutets prognoser”, Specialstudier 5, Konjunkturinstitutet, 2005.

²De tio prognosinstituten är : Finansdepartementet (FID), Handelns utredningsinstitut (HUI), Konjunkturinstitutet (KI), I.O, Nordea (NB), SEB, Svenska handelsbanken (SHB), Riksbanken (RB), Svenskt Näringsliv (SN) och OECD.

³Det första prognostillfället är alltså våren 1996.

⁴Undersökningen har begränsats till två prognostillfällen per år, eftersom bl.a. Finansdepartementet endast publicerar två prognoser per år.

Diagram 1 BNP-tillväxt, 1997–2004
Procentenheter

Anm. Prognosfelet avser de fel, i absoluta tal, som har gjort i genomsnitt under 1997–2004, dvs. våren och höst innevarande år samt vår och höst föregående år. Biasen är medelavvikelsen vilket indikerar systematiska under- eller överskattningar av variabeln. Siffrorna visar när respektive prognosinstituts prognoser i genomsnitt publicerades i förhållande till KI:s prognoser mätt i månader
Källa: Konjunkturinstitutet.

Indikator 1: BNP-tillväxten

I diagram 1 och i tabell 1 redovisas den genomsnittliga biasen och prognosfelen för BNP-tillväxten under perioden 1997–2004. Med undantag av Svenskt näringsliv har samtliga prognosmakare i genomsnitt överskattat BNP-tillväxten något, dvs. biasen är positiv i diagram 1. Det beror framför allt på att de flesta överskattade BNP-tillväxten under konjunkturedgången 2001–2003.

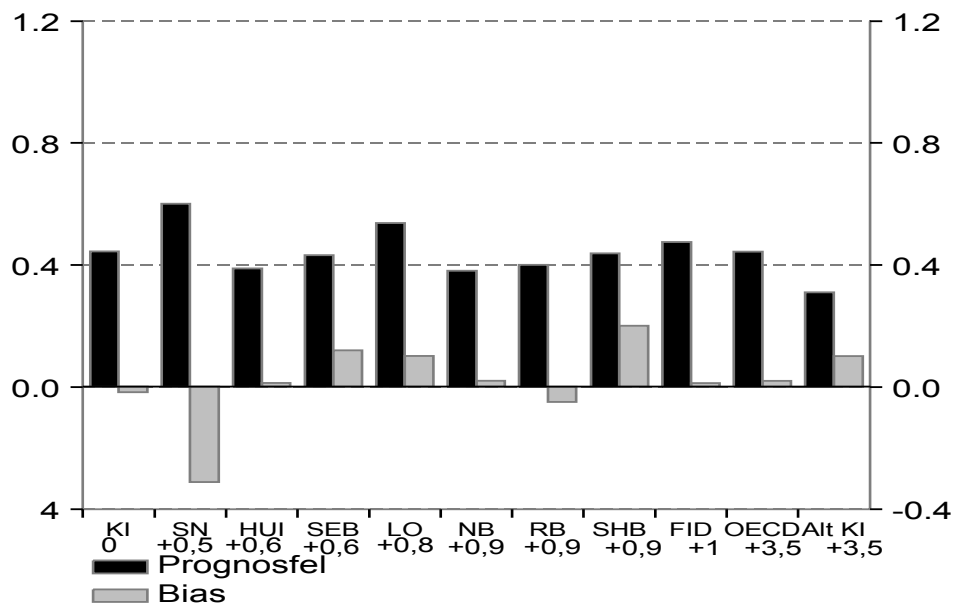
En uppdelning av prognoserna gjorda under innevarande år respektive föregående år indikerar att de alltför optimistiska BNP-prognoserna framför allt beror på att prognoserna gjorda under föregående år överskattade BNP-tillväxten (se diagram 2 och 3). Undantagen är Svenskt näringsliv och Handelsbanken som underskattade respektive överskattade BNP-tillväxten i lika hög grad för prognoser gjorda under innevarande år som för prognoser gjorda under föregående år.

Konjunkturinstitutet har ingen tendens att över- eller underskatta tillväxten för prognoser gjorda under innevarande år. Men för prognoser gjorda under föregående år har Konjunkturinstitutet liksom de flesta andra prognosmakarna under de undersökta åren 1997–2004 tenderat att överskatta tillväxten, dvs. biasen är positiv.

Prognosfelet mäter genomsnittligt absolut fel. Som framgår av diagram 1 uppgår prognosfelen till 0,6–0,9 procentenheter för de olika prognosmakarna, vilket kan relateras till en genomsnittlig BNP-tillväxt på ca 2,5 procent under motsvarande period. I jämförelse med prognoser på mer än ett års sikt är bedömningarna från innevarande år betydligt mer träffsäkra. Under perioden 1997–2004 uppgick det genomsnittliga prognosfelet till drygt

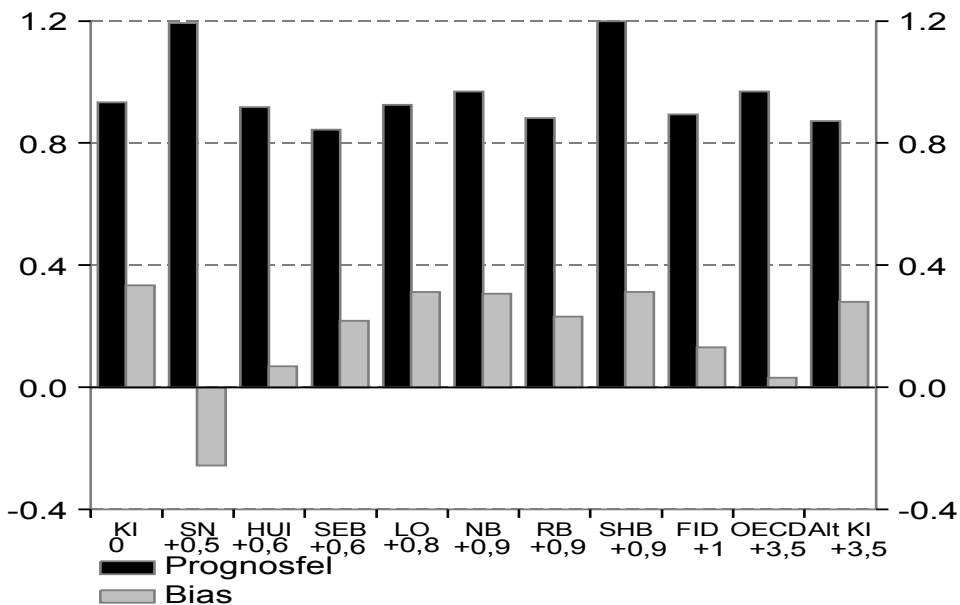
0,4 procentenheter för prognoser gjorda under innevarande år, medan det genomsnittliga prognosfelet uppgick till drygt 0,9 procentenheter för prognoser gjorda under föregående år (se diagram 2 och 3).

Diagram 2 BNP-tillväxt, prognoser gjorda under innevarande år, 1997–2004
Procentenheter

Anm. Se anmärkning diagram 1.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 BNP-tillväxt, prognoser gjorda under föregående år, 1997–2004
Procentenheter

Anm. Se anmärkning diagram 1.
Källa: Konjunkturinstitutet.

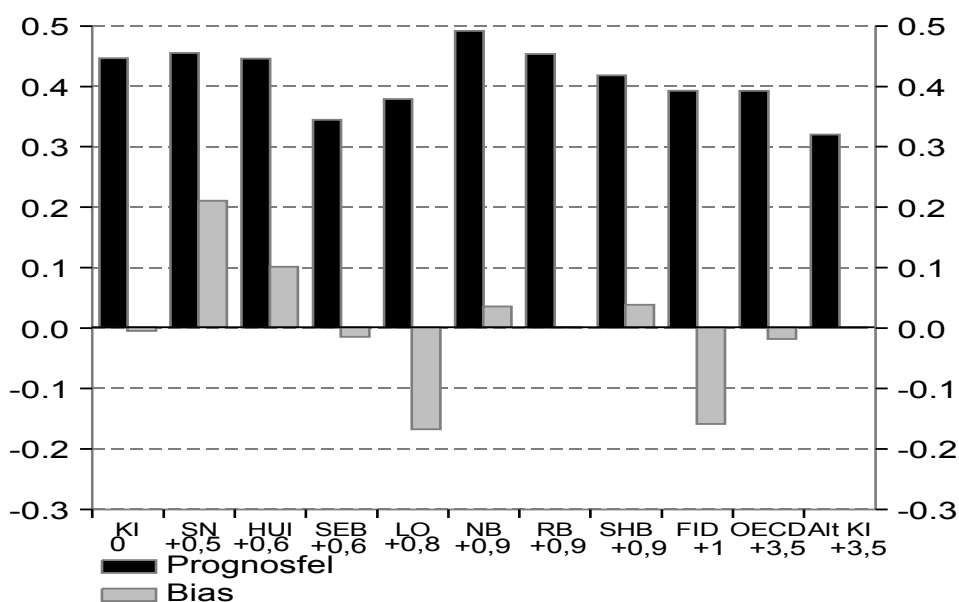
Indikator 2: Arbetslöshet

I likhet med Konjunkturinstitutet har de flesta prognosinstitut ingen systematisk tendens att över- eller att underskatta den öppna arbetslösheten (se diagram 4).

Finansdepartementet och LO har den största tendensen att underskatta arbetslösheten, medan Svenskt näringsliv och Handels utredningsinstitut brukade överskatta arbetslösheten under den undersökta perioden 1997–2004.

Prognosmakarna har i genomsnitt missbedömt arbetslösheten med drygt 0,4 procentenheter under perioden 1997–2004 (se diagram 4). SEB har de lägsta prognosfelen och Konjunkturinstitutet har något högre prognosfel jämfört med genomsnittsprognosen (se tabell 1 och diagram 4). Om man i stället för Konjunkturinstitutets mars- och augustiprognoserna använder juni- och decemberprognoserna blir emellertid Konjunkturinstitutets prognosfel lägst (se ”Alt KI” i diagram 4 och tabell 1). Detta illustrerar att publiceringstillfället har stor betydelse för prognosprecisionen.

Diagram 4 Öppen arbetslöshet, 1997–2004
Procentenheter

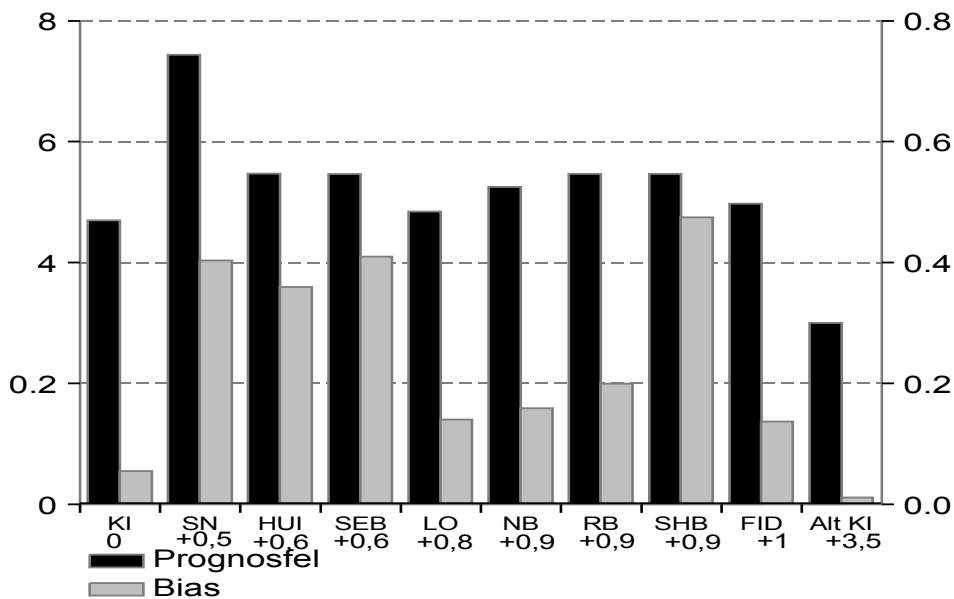

Anm. Se anmärkning diagram 1
Källa: Konjunkturinstitutet.

Indikator 3: Inflationsutvecklingen

Som framgår av diagram 5 är det endast Konjunkturinstitutet som inte väsentligt överskattade inflationsutvecklingen. Även prognosfelen är högre för övriga prognosmakare. Överskattningen beror till stor del på att samtliga prognosmakare överraskades av den låga inflationen 1998 och 1999. Under perioden 2000–2004 finns det i genomsnitt bland prognosmakarna ingen tendens att överkatta inflationen. I likhet med Konjunkturinstitutet har de flesta prognosmakarna förbättrat prognosprecisionen för inflationen har under de senaste åren, vilket i stor utsträckning beror på att prisstabiliteten har ökat.

Diagram 5 KPI-inflation, 1997–2004
Procentenheter

Anm. Se anmärkning diagram 1
Källa: Konjunkturinstitutet.

Två alternativa indikatorer

Det finns många olika sätt att utvärdera prognosprecisionen. Förutom att undersöka prognosprecisionen för ett antal centrala variabler som BNP, KPI och arbetslöshet kan det bl.a. vara intressant att undersöka prognosprecisionen för delkomponenterna i BNP och den ackumulerade BNP-tillväxten under två år ("BNP-nivå").

Tudelnigen i BNP respektive försörjningsbalansens komponenter görs eftersom en god BNP-prognos kan åstadkommas trots dåliga prognoser för delkomponenterna i BNP. Om t.ex. hushållens konsumtion underskattas och exporten samtidigt överskattas kan BNP prognosen ändå framstå som träffsäker. Att summera prognosfelen för försörjningsbalansens enskilda komponenter ger därmed en indikation på hur väl prognosmakarna förutsett vilka drivkrafter som ligger bakom BNP-tillväxten.

Den metod som använts vid utvärderingen nedan utgår från sådana summerade prognosfel, men dessutom har prognosfelen viktats med respektive variabels andel av BNP. Viktningen har gjorts eftersom det är relativt sett viktigare att göra goda bedömningar av de poster i försörjningsbalansen som utgör en större del av BNP. Ett prognosfel av en given storlek på hushållens konsumtionstillväxt är t.ex. av större betydelse för felet på BNP-tillväxten än ett lika stort fel för offentlig konsumtion eller investeringar.

I tabell 1 visas prognosfelen för summan av försörjningsbalansens poster (FB). Intressant att notera att förutom KI:s senare publicerade prognoser (Alt KI) har Handelsbanken det lägsta prognosfelen för försörjningsbalansens delkomponenter men har ett stort prognosfel för BNP jämfört med övriga prognosmakare (se diagram 1 och tabell 1). En

orsak till detta är att Handelsbanken har varit bra på att prognostisera exporten och importen. Handelsbanken har emellertid ett förhållandevis stort prognosfel för nettoexporten, dvs. prognosfelen i export och import tar ut varandra i större utsträckning för de andra prognosmakarna.

När prognoserna används som underlag för en bedömning av penning- och finanspolitikens inriktning är det tillväxtutsikterna under de närmaste två åren som är relevant, snarare än tillväxten under ett år. Ett annat utvärderingsmått är därför den genomsnittliga biasen och prognosfelen för den ackumulerade BNP-tillväxten de två kommande åren ("BNP-nivå"). Med detta mått beräknas prognosfelen för summan av prognoserna gjorda för innevarande och nästa år. Om BNP-tillväxten överskattas för innevarande år, men underskattas för nästa år kan den prognostiserade nivån på BNP hamna relativt rätt mot slutet av nästa år även om träffsäkerheten är låg för tillväxten ett enskilt år. Konjunkturinstitutet har bäst prognosprecision för "BNP-nivån" (se tabell 1), dvs. prognosfelen för innevarande år och nästa år har tagit ut varandra i större utsträckning än för de andra prognosinstituten.

Tabell 1 Genomsnittliga absoluta prognosfel 1997–2004

	BNP-tillväxt	KPI	Arbetslöshet	FB ¹	"BNP-nivå" ²
KI (0)	0,69	0,45	0,45	2,56	1,32
SN (+0,5)	0,90	0,74	0,45	2,84	1,76
HUI (+0,6)	0,65	0,54	0,45	2,83	1,50
SEB (+0,6)	0,64	0,55	0,34	2,67	1,39
LO (+0,8)	0,73	0,48	0,38	2,56	1,64
NB (+0,9)	0,68	0,52	0,49	2,59	1,60
SHB (+0,9)	0,83	0,55	0,42	2,48	1,93
RB (+0,9)	0,64	0,55	0,46	2,64	1,64
FID (+1)	0,68	0,50	0,39	2,55	1,43
OECD (+3,5)	0,71		0,38	2,66	1,73
Medelvärde	0,72	0,54	0,42	2,64	1,59
Alt. KI ³ (+3,5)	0,59	0,30	0,32	2,41	1,21

¹ Avser prognosfel för summan av försörjningsbalansens komponenter (FB).

² Avser prognosfelet för summan av T och T+1 prognoserna för BNP-tillväxten.

³ Alt. KI avser KI:s juni- och decemberprognos jämfört med KI där mars och augustiprognosen användes.

Anm. Prognosfelet avser de fel, i absoluta tal, som har gjort i genomsnitt under 1997–2004, dvs. vår och höst innevarande år samt vår och höst föregående år. Siffrorna inom paratesen visar när respektive prognosinstituts prognoser i genomsnitt publicerades i förhållande till KI:s prognoser mätt i månader.

5. Sammanfattning

Varje år presenterar Konjunkturinstitutet ett antal bedömningar av den svenska konjunkturutvecklingen. Trots att prognosutvärderingar och prognosjämförelser är förknippade med många problem är det viktigt att kontinuerligt utvärdera prognoserna för att få en uppfattning om tillförlitligheten och precisionen i prognoserna. Under 2005 har Konjunkturinstitutet haft i uppdrag att (1) utveckla sina metoder för prognosutvärdering och prognosjämförelser samt (2) lämna förslag på indikatorer för utvärdering av måluppfyllelse i den makroekonomiska prognosverksamheten.

1. Under 2005 har Konjunkturinstitutets arbete med prognosutvärdering och prognosjämförelser utvecklats på flera olika sätt. Bland annat kan nämnas att:

- Konjunkturinstitutet publicerade i mars 2005 en rapport om prognosutvärdering och prognosjämförelser ("Utvärdering av Konjunkturinstitutets prognoser", Specialstudier nr 5, Konjunkturinstitutet, 2005). I rapporten analyseras Konjunkturinstitutets prognosprecision för ett antal nyckelvariabler under perioden 1997-2004, samt hur Konjunkturinstituts prognoser står sig i förhållande till andra prognosinstituts prognoser. Vidare diskuteras i rapporten för- och nackdelar med olika typer av kvantitativa precisionsmål och indikatorer som skulle kunna användas för att utvärderas måluppfyllelsen i prognosverksamheten.
- I samband med ovanstående rapport har Konjunkturinstitutet även byggt upp en prognosdatabas för utvärdering och jämförelser med andra prognosinstitut.
- Prognosjämförelsen som publicerades i samband med *Konjunkturläget* i mars 2005 utvidgades, jämfört med tidigare år, och innehöll även en analys av KI:s prognosprecision relativt andra prognosinstituts prognoser. I fortsättningen planerar KI att publicera denna typ av prognosutvärderingar och prognosjämförelser årligen så att Konjunkturinstitutets prognoser fortlöpande kan utvärderas. I samband med *Konjunkturläget* i mars 2005 publicerades även en sammanfattning av de viktigaste slutsatserna i KI:s prognosutvärderingsprojekt.

2. I samband med arbetet att utveckla prognosutvärdering och prognosjämförelsen har Konjunkturinstitutet tagit fram flera nya indikatorer som kan användas för att utvärdera måluppfyllelsen i den makroekonomiska prognosverksamheten. I föreliggande rapport redovisas fem sådana indikatorer: "BNP-tillväxten", "Arbetslösheten", "Inflationsutvecklingen", "BNP-nivån" samt "prognosfel för summan av försörjningsbalansens poster".